

Mokslininkas iš Brazilijos protėvių gimtinėje Lietuvoje apsilankė praėjus šimtmečiui: jaučiau, kad skrendu namo

XX amžiaus trečiajame dešimtmetyje viena populiariausių emigracijos krypčių geresnio gyvenimo ieškojusiems lietuviams buvo Brazilija. Iš laivų išsilaipinę tautiečiai ne tik kabinosi į gyvenimą, ieškojo darbo, bet ir tarp tautiečių susirasdavo meilę. „Mano močiutė ir senelis į Braziliją plaukė skirtingais laivais ir susituokė jau ten“, – pasakoja jų palikuonis, lietuvių kilmės brazilas, mokslininkas ir lazerių specialistas dr. Jonas Jakutis Neto. Jo tėtis, dėdė ir daug kitų giminaičių jau gimė Brazilijoje, o Jonas pirmas iš visos šeimos, praėjus beveik šimtmečiui nuo senelių išvykimo, aplankė protėvių šalį. Svetainei *Pasauliolietuvis.lt* J. Jakutis Neto pasakoja apie šeimos gyvenimą Brazilijoje, panašumus ir skirtumus gyvenant San Paule ir Vilniuje ir apie tai, kaip lazeriai jį laikinai gražino į protėvių gimtinę.

Ana Vengrovskaja

PASAULIOLIETUVIS.LT

Per lazerius atrado Lietuvą

Su mokslų daktaru, lazerių specialistu dr. Jonu Jakučiu Neto susitikome Vilniuje, Saulėtekyje esančiame VU Lazerinių tyrimų centre, kur lietuvių kilmės brazilas dirbo tris mėnesius.

„Mano senelis ir močiutė yra iš Lietuvos ir visada norėjau čia apsilankyti. Prieš keletą metų supratau, kad Lietuva yra labai daug pasiekusi lazerių srityje, o viena svarbių ir pažengusių technologijų prasidėjo būtent čia, Vilniaus universitete. Atradus šią technologiją buvo įkurta apie 50 įmonių. Viena jų turi apie 500 darbuotojų ir yra tarp geriausių pasaulyje įmonių, kuriančių ultrasparčius lazerius“, – pasakoja pašnekovas.

VU Lazerinių tyrimų centre J. Jakutis Neto dirbo tris mėnesius | Anos Vengrovskajos nuotr.

Savo šaknimis Jonas domėjosi ir anksčiau, tačiau kelias į protėvių gimtinę pasuko

beveik atsitiktinai, nusipirkus lazerį iš vienos Lietuvos įmonės.

„Iki tol niekad nebuvau dirbęs su ultrasparčiais lazeriais, tad nesidomėjau šia sritimi. Prekybos atstovas man papasakojo, kad kompanija yra didžiulė ir kad ji yra Lietuvoje. Pagalvojau: tai įdomu, norėčiau daugiau sužinoti apie šią technologiją, su ja dirbti ir tuo pačiu metu aplankyti Lietuvą“, – sako J. Jakutis Neto.

Gimtajame San Paule ir Sidnėjuje (Australija) studijavęs ir ten daktaro laipsnį įgijęs lietuvis nuo 2014 m. dirba tyrėju ir dėstytoju pažangiausioje tokio pobūdžio įstaigoje Pietų Amerikoje – Brazilijos mokslo ir aviacijos technologijų departamente (angl. *Brazilian Department of Science and Aerospace Technology*), kur tyrinėja lazerius ir jų taikymą. Į VU Lazerinių tyrimų centrą jis atvyko kaip vizituojantis tyrėjas ir profesorius.

„Tai yra labai šauni patirtis. Visi čia yra stiprūs profesionalai, o kalbant iš žmogiškos pusės – čia radau šiltą atmosferą. Man labai patinka čia dirbti, smagu ne tik keliauti po šalį ir ją pažinti, tai darau savaitgaliais“, – patirtimi sostinės universitete džiaugiasi mokslininkas.

Stiprus ryšys – per lietuviška virtuvę

„Mano seneliai išvyko iš Lietuvos 1929 m. Senelis gimė 1905 m. Panevėžyje, o močiutė buvo kilusi iš Kauno. Jie susipažino ir susituokė jau Brazilijoje, kur susilaukė mano tėvo“, – pasakoja J. Jakutis Neto. Jo mama yra brazilė, turinti ispaniškų šaknų.

J. Jakučio Neto seneliai Jonas ir Adelia

J. Jakučio Neto seneliai Jonas ir Adelia | Jakučių šeimos archyvo nuotr.

Deja, seneliai mirė, kai Jonas buvo dar vaikas, tad jis neturėjo galimybės jų išsiklausinėti apie tolimą šalį, iš kurios išvyko.

„Prisimenu, kaip valgydavome jų namuose. Nepamenu, ką tiksliai valgėme, bet maistas skyrėsi nuo braziliško“, – prisimena pašnekovas.

Šeima gyveno San Paulo rajone, kur buvo įsikūrę daug lietuviškų šaknų turinčių žmonių.

„Gyvenome lietuviškame rajone. Ten buvo susitelkę daug lietuvių, galėjome

valgyti lietuvišką maistą, vyko šokiai, turėjome galimybę pažinti lietuvišką kultūrą, tai buvo tikra lietuviška bendruomenė. Kasmet vykdavo mugė, kur buvo lietuviška palapinė su maistu. Mūsų šeima ten visada lankydavosi, skanavo virtinių, kugelio ir kitų patiekalų, gėrė krupniko“, – vardija lietuvis.

Pasak pašnekovo, būtent lietuviški tradiciniai patiekalai labiausiai jį jungė su tolima senelių gimtine.

„Mama išmoko gaminti virtinius, Brazilijoje tai buvo žinomiausias lietuviškas maistas, taip pat iš vienos lietuvės pirkdavome namie gamintų patiekalų. Maistas buvo tvirčiausias ryšys su Lietuva.

Du mano mėgstamiausi patiekalai yra *feijoada* (braziliškas tradicinis patiekalas iš pupelių, mėsos ir daržovių – aut. pastaba) ir virtiniai. Jie niekuo nepanašūs, bet abu mano mėgstamiausi. Per kiekvieną šventę ar ypatingesnę dieną aš ir mano brolis ar sesuo visada prašydavome virtinių“, – juokiasi J. Jakutis Neto.

Įgijęs pilietybė pradėjo mokytis lietuviškai

Kartu su šeima J. Jakutis Neto dalyvaudavo lietuviškose renginiuose, yra šokęs kolektyve „Nemunas“. Pašnekovas prisimena, kad šeimos nariams buvo svarbu susitikti su kitais lietuvių kilmės žmonėmis, kurie skyrėsi nuo vietinių: buvo santūresni ir patikimesni. Pasak jo, antros kartos lietuviai beveik visi kalbėjo lietuviškai. Kai kurie, nors ir gimę Brazilijoje, portugališai kalbėjo su lietuvišku akcentu. Visgi nei jis, nei jo tėvas lietuvių kalbos neišmoko.

„Bažnyčioje vedamas lietuvių kalbos pamokas lankė mano mama. Ji norėjo išmokti lietuviškai“, – kuriozinę situaciją atsimena J. Jakutis Neto.

J. Jakutis Neto vaikystėje su tėvais ir broliu bei seserimi | J. Jakučio Neto šeimos archyvo nuotr.

Tautiniais drabužiais pasipuošusi sesė

Su pašnekovu kalbamės angliškai, bet jau daugiau nei metus jis aktyviai mokosi lietuvių kalbos. Prieš keletą metų Brazilijos lietuvis kartu su keliais šeimos nariais gavo Lietuvos pilietybę, kuria labai džiaugiasi.

„Kai gavau Lietuvos pilietybę, nusprendžiau, kad turiu mažų mažiausiai išmokti šalies kalbą ir pažinti kultūrą. Galiu skaityti ir suprasti, bet dar nepakankamai savimi pasitikiu kalbėti. Dar reikia pagerinti gramatiką ir žodyną. Lietuvių kalba yra itin sunki ir labai skiriasi nuo portugalų. Po apsilankymo Lietuvoje esu dar

labiau motyvuotas. Mano tikslas būtų atvykus kitą kartą kalbėti tik lietuviškai“, – apie planus pasakoja pašnekovas.

Nors Lietuvoje pirmą kartą apsilankė artėjant keturiasdešimtmečiui, J. Jakutis Neto sako, kad visada jautė lietuvišką tapatybę.

„Visada jaučiausi lietuvis, tą tikrai galiu pasakyti. Pamenu, kai žaisddavo Lietuvos krepšinio rinktinė, visada ją palaikydavau, nes juk turime lietuviškų šaknų. Taip pat visada maniau, kad lietuviai yra labai geri žmonės“, – sako J. Jakutis Neto.

Šių metų gegužės pradžioje į Lietuvą atskridęs lietuvis dalijasi jį nustebinusia emocija.

„Skrisdamas iš Paryžiaus į Vilnių turėjau įdomią patirtį. Kai skrendu virš savo šalies Brazilijos, visada jaučiuosi gerai. Skrisdamas į Lietuvą jaučiau tą patį jausmą – lyg skrisčiau namo. Tai buvo labai geras jausmas“, – atvirauja pašnekovas.

Jakutis Neto – vienintelis iš visos Brazilijoje gyvenančios šeimos aplankęs Lietuvą.

„Mano senelis planavo grįžti į Lietuvą apie 1990 metus, tačiau nespėjo, mirė“, – apgailestauja pašnekovas.

Pirmas įspūdis: Lietuva – labai europietiška šalis

Didžiausiame Brazilijos mieste San Paule užaugęs, pastaruosius dešimt metų netoli esančiame San Žoze dos Kampose (*Sao Jose dos Campos*) gyvenantis J. Jakutis Neto Lietuvoje praleido tris mėnesius. Jis pastebi, kad dirbti čia yra lengviau, viskas gerai organizuota ir nėra braziliško chaoso.

„Pirmas įspūdis atvykus į Lietuvą buvo, kad tai yra labai europietiška šalis, viskas yra labai gerai organizuota. Taip pat tikėjausi sutikti geraširdžius žmones – tokius ir radau. Supratau, kad mentalitetas yra kitoks – mano tėvas, nors gimė Brazilijoje, irgi visada atrodė itin rimtas, nors buvo labai draugiškas žmogus. Tą atsiminiau ir keliaudamas čia – galbūt lietuviai daug nesišypso ir nekalba, bet žinai, kad iš tikrųjų nėra pikti, o geri žmonės“, – šypsosi pašnekovas.

Trys mėnesiai – nėra ilgas laiko tarpas, tad pašnekovui kol kas sunku objektyviai palyginti visus gyvenimo savo ir senelių gimtosiose šalyse panašumus ir skirtumus. Besibaigiant viešnagei jis Lietuvą galėjo apibūdinti vien tik gerais

žodžiais.

„Man patinka gyvenimas ir čia, ir ten. Aišku, dabar atsakyčiau, kad Lietuvoje gyvenimas yra geresnis – aš čia esu dar trumpai, nuolat stengiuosi vis labiau pažinti šalį, viskas yra nauja – o tai daro įtaką mūsų požiūriui, nes niekada nebūna nuobodu.

Kol kas galiu pasakyti, kad man labai patinka gyvenimas Vilniuje, nes tai sujungia kelis dalykus, kurių ieškojau Brazilijoje. Ilgai gyvenau didžiuliame San Paule (jame gyvena apie 12 milijonų žmonių – aut. pastaba), o pastaruosius dešimt metų – mažesniame mieste, kuris skaičiuoja apie milijoną gyventojų. Ten gyvenimo kokybė yra žymiai geresnė. Vilnius turi panašumų, bet yra dar pažangesnis, be to, tai yra sostinė. Čia yra viskas, ko reikia gyvenimui. Tai yra nuostabu – turėti gyvenimo kokybę ir infrastruktūrą. Čia galiu dirbti VU – viename iš geriausių universitetų.

Aplinka taip pat yra puiki, palyginus su Brazilijos miestais. Vilnius turi žymiai daugiau gamtos, žalumos. Žmonės yra geri, čia aš jaučiuosi saugiai. Saugumas yra tas dalykas, dėl kurio mes nuolat skundžiamės Brazilijoje, ypač didmiesčiuose dažnai nutinka vagystės. Sidnėjuje ir Vilniuje jaučiuosi daug saugiau – gali išeiti į gatvę naktį ir nieko nenutiks“, – skirtumus vardija J. Jakutis Neto.

J. Jakučiui Neto gyventi tiek gimtojoje Brazilijoje (nuotraukose), tiek Lietuvoje, tačiau Vilnius laimi keliais svarbiais aspektais | J. Jakučio Neto archyvo nuotr.

J. Jakučiui Neto patinka gyventi tiek gimtojoje Brazilijoje (nuotraukose), tiek Lietuvoje, tačiau Vilnius laimi keliais svarbiais aspektais | J. Jakučio Neto archyvo nuotr.

Saulėtoje šalyje užaugęs pašnekovas labai norėtų aplankyti Lietuvą žiemą, nors čia apsilankę pažįstami iš Brazilijos juokais patarė to niekada nedaryti.

„Čia penkerius metus gyvenęs bičiulis sakė: „Jonai, nevyk į Lietuvą žiemą. Išsaugok svajonę, kurią turi dabar“, – juokiasi pašnekovas.

Norėtų susirasti giminių Lietuvoje

Laisvu nuo darbo VU Lazerinių tyrimų centre metu J. Jakutis Neto keliavo po Lietuvą, aplankė ir miestus, kuriuose gyveno jo seneliai.

„Aplankiau Trakus, kuriuos turbūt pirmiausia aplanko visi turistai, tada Kauną, Panevėžį. Man buvo labai svarbu nukeliauti į miestus, kur gyveno mano seneliai. Deja, neturėjau daug informacijos apie mano senelės šeimą, bet sužinojau, kad jos pavardė buvo Leskauskaitė ir kad ji buvo iš Kauno. Žengiau ant senelių žemės Kaune ir Panevėžyje – praėjus beveik šimtui metų nuo tada, kai jie išvyko, ir esu pirmas žmogus iš mūsų šeimos, kuris tai padarė“, – pasakoja pašnekovas.

Laisvu nuo darbo VU metu lietuvių kilmės brazilas keliavo po Lietuvą | J. Jakučio Neto archyvo nuotr.

Jis kreipėsi į Lietuvos archyvus, norėdamas surasti giminių.

„Tai nėra lengva, nes Jakutis yra paplitusi pavardė Lietuvoje, o Jonas – paplitęs vardas. Mano prosenelio, senelio ir dėdės vardas ir pavardė yra Jonas Jakutis. Man patinka, kad mane irgi pavadino Jonu“, – apie šeimos tradiciją pasakoja pašnekovas.

Lazerių specialistas tikina, kad planuoja dar ne kartą aplankyti Lietuvą, čia įsigyti lazerių ir išlaikyti ryšius su Vilniaus universitetu, o Brazilijos įstaigai, kurioje dirba, pasiūlyti vystyti jungtinius projektus.

Projektas „Pasaulio Lietuva.“

Jei norėtumėte publikuoti straipsnį prašome nekeisti straipsnio pavadinimo, nurodyti informacijos šaltinį, autorių ir projekto pavadinimą.